

22.05.2019

Ärende/20

§ 165

Den av ledamoten Atte Harjanne väckta motionen om lönsamheten med och planeringen av en rivning av dammen i Gammelstadsforsen

HEL 2018-010592 T 00 00 03

Beslut

Stadsfullmäktige återremitterade ärendet till stadsstyrelsen för ny beredning.

Behandling

Ledamoten Juhani Strandén föreslog följande hemställningskläm:

Stadsfullmäktige förutsätter vid godkännandet av motionssvaret att det utreds om möjligheterna för fiskar att stiga i Gammelstadsforsen kan förbättras (t.ex. avgränsning av området med ett tätt nät, så att fiskarna inte driver mot kraftverksområdet) och om vandringsfiskarnas fria rörlighet under lektiden och förhållandena för den fridlysta tjockskaliga målarmusslan i Stickelbackabäcken kan tryggas. (Fridlyst med stöd av naturvårdslagen och EU:s naturdirektiv.) Stadsstyrelsen bör beakta naturvärdena i vattendragen intill och vidta alla åtgärder för att områdena ska få en skyddsbezeichnung som senast nu beaktas också i byggprojekt så att sådana inte genomförs i dessa områden, om det finns risk att ekosystemet i de invidliggande områdena äventyras eller försvagas.

Ledamoten Atte Harjanne understödd av ledamoten Leo Stranius föreslog att stadsfullmäktige skulle besluta återremittera ärendet för ny beredning utgående från att staden utreder vilka konsekvenser en partiell eller total rivning av Gammelstadsforsens damm har för naturen i hela området kring ån och börjar bereda en rivning av dammen om utredningen visar att detta är motiverat.

7 omröstningen

Fortsatt behandling av ärendet JA, återremiss NEJ

JA-förslag: Behandlingen fortsätter

NEJ-förslag: Stadsfullmäktige beslutar återremittera ärendet för ny beredning utgående från att staden utreder vilka konsekvenser en partiell eller total rivning av Gammelstadsforsens damm har för naturen i hela

22.05.2019

området kring ån och börjar bereda en rivning av dammen om utredningen visar att detta är motiverat.

Ja-röster: 35

Zahra Abdulla, Maija Anttila, Pentti Arajärvi, Paavo Arhinmäki, Sirpa Asko-Seljavaara, Matti Enroth, Laura Finne-Elonen, Eveliina Heinälouoma, Nuutti Hyttinen, Ville Jalovaara, Otso Kivekäs, Tapio Klemetti, Laura Kolbe, Kauko Koskinen, Johanna Krabbe, Johanna Laisaari, Matti Niiranen, Alekski Niskanen, Dani Niskanen, Sara Paavolainen, Jenni Pajunen, Dennis Pasterstein, Sirpa Puhakka, Mika Raatikainen, Marcus Rantala, Nasima Razmyar, Wille Rydman, Mirita Saxberg, Daniel Sazonov, Tomi Sevander, Anni Sinnemäki, Ulla-Marja Urho, Jani Valpio, Juhana Vartiainen, Sanna Vesikansa

Nej-röster: 40

Toni Ahva, Alviina Alametsä, Ted Apter, Silja Borgarsdottir Sandelin, Jussi Chydenius, Fatim Diarra, Joonas Haavisto, Sandra Hagman, Atte Harjanne, Joel Harkimo, Martina Harms-Aalto, Eero Heinälouoma, Atte Kaleva, Mikko Kiesiläinen, Joonas Kolehmainen, Vesa Korkkula, Anu Korppi, Terhi Koulumies, Petra Malin, Otto Meri, Sami Mutttilainen, Laura Nordström, Matti Parpala, Terhi Peltokorpi, Petrus Pennanen, Tuomas Rantanen, Risto Rautava, Nelli Ruotsalainen, Suldaan Said Ahmed, Satu Silvo, Sameli Sivonen, Leo Stranius, Riikka Suominen, Johanna Sydänmaa, Reetta Vanhanen, Laura Varjokari, Mauri Venemies, Sinikka Vepsä, Maarit Vierunen, Ozan Yanar

Blanka: 9

Mika Ebeling, Mari Holopainen, Abdirahim Husu Hussein, Kati Juva, Jukka Järvinen, Dan Koivulaakso, Heimo Laaksonen, Björn Månsson, Juhani Strandén

Frånvarande: 1

Pia Kopra

Stadsfullmäktige återremitterade ärendet till stadsstyrelsen för ny beredning.

Ledamoten Juhani Strandéns förslag till hemställningskläm förföll eftersom stadsfullmäktige återremitterade ärendet.

Föredragande

Stadsstyrelsen

Uppllysningar

Kristiina Matikainen, stadssekreterare, telefon: 310 36035
kristiina.matikainen(a)hel.fi

Bilagor

Postadress

PB 1
00099 HELSINGFORS STAD
kaupunginkanslia@hel.fi

Besöksadress

Norra esplanaden 11-13
Helsingfors 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Telefon

+358 9 310 1641

Telefax

+358 9 655 783

FO-nummer

0201256-6

Kontonr

FI0680001200062637

Moms nr

FI02012566

22.05.2019

Ärende/20

1 Valtuutettu Atte Harjanteen aloite

Sökande av ändring

Förbud mot sökande av ändring, beredning eller verkställighet

Beslutsförslag

Stadsfullmäktige betraktar den av ledamoten Atte Harjanne väckta motionen som slutbehandlad.

Föredragandens motiveringar

Ledamoten Atte Harjanne och 15 andra ledamöter föreslår i sin motion att staden gör upp en bedömning av den samhälleliga lönsamheten med att delvis eller helt riva dammen i Gammelstadsforsen och bereder en plan om rivningen av dammen, om detta är motiverat enligt bedömningen.

Stadsstyrelsen hänvisar till ett erhållet utlåtande och konstaterar att stadsfullmäktige 25.11.2015 ansåg en motion väckt år 2014 om rivning av den västra grenen i dammen i Gammelstadsforsen som slutbehandlad. Stadsstyrelsen konstaterade i sitt svar till stadsfullmäktige att en utredning om förutsättningarna att upphäva skyddet av dammen hade inletts och att stadsstyrelsen skulle underrättas om utredningens resultat med fortsatta åtgärder.

Stadsstyrelsen antecknade 9.1.2017 (§ 27) utredningarna om juridiska förutsättningar för att riva Gammelstadsforsens damm och om alternativa åtgärder och ett utlåtande från Närings-, trafik- och miljöcentralen i Nyland. Stadsstyrelsen konstaterade samtidigt att det på basis av utlåtandena och utredningarna ska beredas ett förslag enligt vilket förutsättningarna för fiskvandring i östra grenen förbättras i enlighet med alternativet Nyky+.

Alternativet Nyky+ går ut på att dammen och forsens östra gren bevaras och iståndsätts. Dessutom förlängs fiskvägen i syfte att göra längdprofilen mer långsluttande, grundkonstruktionerna bearbetas och det byggs en grunddamm, dvs. en forsacke, i forsens överdel och användningen av kraftverket begränsas under laxfiskarnas och ålarnas vandringstider.

År 2017 tillsatte stadsdirektören en arbetsgrupp för att utreda alternativa sätt att iståndsätta östra grenen. Kanslichefen antecknade (18.12.2018) arbetsgruppens åtgärdsförslag och en projektplan som gjorts upp. Samtidigt beslutade kanslichefen konstatera att stadsmiljösektorn fortsätter främja projektet som en del av den normala verksam-

heten i samarbete med stadens andra vederbörande aktörer och utomstående aktörer.

Stadsmiljösektorn lät vid årsskiftet 2018–2019 göra upp en bedömning av lönsamheten för samhället av att riva dammen för att komplettera de tidigare konsekvensbedömningarna. Konsekvensbedömningen kompletterades med en granskning av konsekvenserna för turismen, rekreationsbruket, naturen, fiskbeståndet och kulturmiljön. Dessutom utarbetades en lönsamhetsbedömning ur ett kvalitetsperspektiv.

Enligt bedömningen om lönsamheten för samhället blir kostnaderna för bedömningarna och planerna för att riva dammen och återställa forsens stora. Det är möjligt att med mindre kostnader genomföra en rimligt bra kompromisslösning, dvs. att iståndsätta forsens östra gren i enlighet med planen från 2018. Enligt utredningen är de positiva samhällskonsekvenserna av att riva dammen mindre än av att bevara dammen. Det är inte lönsamt för samhället att riva dammen. Att främja rivningen förutsätter dessutom omfattande och dyr fortsatt planering.

Det rekommenderas i utredningen att dammen inte ska rivas utan utvecklingen av Gammelstadsforsens område ska framskrida i enlighet med projektplanen från 2018 om iståndsättning av Gammelstadsforsens östra gren.

Drifftiderna för vattenkraftverket vid Gammelstadsforsens västra gren styrs av vattenytans höjd. Museikraftverket är i drift främst under smältvattentiden på våren och under höstregnen. I planen för iståndsättning av östra grenen rekommenderas det att drifftiderna ska begränsas till april–juni. Om kraftverkets drifftider förkortas eller vattenströmningen hindras i västra grenen kan det vara ändamålsenligt för Helen Ab att sluta använda kraftverket helt och hållet. Helen Ab bedömer förutsättningarna för att hålla kraftverket i drift i fortsättningen efter att iståndsättningen av östra grenen blir färdig.

Stadsstyrelsen konstaterar i de utredningar som hittills gjorts upp har rivningen av dammen behandlats mångsidigt ur såväl ett tekniskt och ekonomiskt som ett juridiskt perspektiv och granskningarna har kompletterats med samhällsbedömningar och med andra granskningar av miljön. Dessutom har åtgärdernas konsekvenser och följder bedömts. Den juridiska granskningen från 2016 är fortfarande aktuell och det är därför inte behövligt att göra upp nya utredningar om de juridiska förutsättningarna och vattentillståndet, vilka föreslås i stadsmiljönämndens utlåtande.

Stadsstyrelsen anser på basis av redogörelsen ovan att det fortfarande inte är ett realistiskt alternativ att riva dammen helt eller delvis och att det därför inte är nödvändigt att göra upp nya tilläggsutredningar.

22.05.2019

Ärende/20

Enligt 30 kap. 11 § 2 mom. i förvaltningsstadgan ska stadsstyrelsen förelägga fullmäktige en motion som undertecknats av minst 15 ledamöter.

Föredragande

Stadsstyrelsen

Upplysningar

Kristiina Matikainen, stadssekreterare, telefon: 310 36035
kristiina.matikainen(a)hel.fi

Bilagor

1 Valtuutettu Atte Harjanteen aloite

Sökande av ändring

Förbud mot sökande av ändring, beredning eller verkställighet

Beslutshistoria

Kaupunginhallitus 06.05.2019 § 318

HEL 2018-010592 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus esitti kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto katsoo valtuutettu Atte Harjanteen aloitteen loppuun käsitellyksi.

29.04.2019 Pöydälle

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Kristiina Matikainen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36035
kristiina.matikainen(a)hel.fi

Kaupunkiympäristölautakunta 12.03.2019 § 126

HEL 2018-010592 T 00 00 03

Lausunto

22.05.2019

Ärende/20

Kaupunkiympäristölautakunta päätti merkitä tiedoksi Vanhankaupunginkosken padon purkamisen yhteiskunnallinen arviointi -raportin ja antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Taustaa

Kaupunginvaltuusto katsoi 25.11.2015 loppuun käsitellyksi länsihaaran padon purkamisesta vuonna 2014 tehdyn aloitteen. Vastauksessaan valtuustolle kaupunginhallitus totesi, että padon suojelemisen edellytyksistä on käynnistetty selvitys, ja selvityksen tulokset jatkotoimenpiteineen tuodaan kaupunginhallitukselle tiedoksi. Sitä ennen asiaa käsiteltiin 14.9.2015 kaupunginhallituksessa, joka päätti palauttaa asian uudelleen valmisteltavaksi siten, että käynnistetään tarvittavat selvitykset, jotta kaupunginhallitukselle ja -valtuustolle voidaan myöhemmin tuoda esitys padon purkamisesta tai säilyttämisestä.

Kaupunginhallitus merkitsi 9.1.2017 tiedoksi Vanhankaupunginkosken padon purkamisen oikeudellisia edellytyksiä ja vaihtoehtoisia toimenpiteitä koskevat selvitykset sekä Uudenmaan ELY -keskuksen lausunnon. Samalla kaupunginhallitus totesi, että saatuihin lausuntoihin ja selvityksiin pohjautuen tulee valmistella esitys, jossa pato säilytetään ja kalojen nousuedellytyksiä parannetaan kunnostamalla kosken itähaaraa.

Vuonna 2017 kaupunginjohtaja asetti työryhmän selvittämään itähaaran kunnostuksen toteutusvaihtoehtoja. Poikkihallintokunnallinen työryhmä selvitti vaihtoehtoja ja valmisteli itähaaran kunnostuksesta hankesuunnitelman kustannusarvioineen. Kansliapäällikkö merkitsi tiedoksi 18.12.2018 työryhmän toimenpide-ehdotukset ja laaditun hankesuunnitelman. Samalla kansliapäällikkö päätti todeta, että kaupunkiympäristön toimiala jatkaa hankkeen edistämistä osana normaalia toimintaa yhteistyössä asianomaisten muiden kaupungin ja ulkopuolisten toimijoiden kanssa.

Aikaisemmin tehtyjen arviointien riittävydestä

Kysymykseen Vanhankaupunginkosken padon purkamisesta liittyy luonto- ja kulttuuriarvojen edistämisen tai turvaamisen osalta keskenään osittain ristiriitaisia tavoitteita. Aikaisemmissa vaiheissa on padon purkamista käsitelty monipuolisesti ja arvioitu toimenpiteiden vaikutuksia ja seurauksia. Vaikutusten tarkka arviointi edellyttäisi monella osa-alueella mittavia selvityksiä sekä purkamis- ja ennallistamistoimenpiteiden suunnittelua pidemmälle. Saatujen selvitysten ja lausuntojen perusteella on muodostunut kuva siitä, että padon purkaminen kokonaan tai edes osittain ei olisi realistinen vaihtoehto olemassa olevassa oikeustilassa. Uudenmaan ELY-keskus on myös lausunnossaan vuonna 2016 todennut, että käytettävissä olleen tiedon perusteella sellaisen asema-

kaavamuutoksen laatiminen, jossa kivipadolle ei osoiteta suojelumerkintää, olisi kulttuuriympäristöä koskevien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden erityistavoitteiden sekä maankäyttö- ja rakennuslain sisältövaatimusten vastainen.

Eri vaihtoehtojen vaikutusten arviointia tehtäessä on lähdetty siitä, että suunnittelu- ja selvitysresursseja ei kohdenneta epätarkoituksenmukaisen paljon sellaisiin vaihtoehtoihin, jotka on painavista syistä arvioitu toteuttamiskelvottomiksi. Juridiset ja kulttuuriympäristön suojeluun liittyvät tekijät tulkittiin aikaisemmissa vaiheissa niin merkittäviksi, että aloitteessa mainittujen asioiden laajaa selvittämistä ei pidetty tarkoituksenmukaisena.

Yhteiskunnallisen kannattavuuden arviointi

Kaupunkiympäristön toimiala teetti vuodenvaihteessa 2018–2019 FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy:llä aikaisempien vaikutusten arviointien täydentämiseksi padon purkamisen yhteiskunnallisen kannattavuuden arvioinnin. Työssä koottiin yhteen olennainen arviointitieto padon purkamisen vaikutuksista ja tuotettiin monialainen asiantuntija-arvio. Vaikutusarviointia täydennettiin tarkastelulla matkailuun, virkistyskäyttöön, luontoon, kalakantaan ja kulttuuriympäristöön kohdistuvista vaikutuksista. Lisäksi laadittiin laadullinen kannattavuusarvio.

Aineistona käytettiin hanketta koskevia aiempia selvityksiä, aihealueen tutkimuksia ja tilastoja, viranomaisten ja muiden sidosryhmien lausuntoja, muistioita, kannanottoja ja sidosryhmätilaisuuksien muistioita. Työn yhteydessä toteutettiin joulutammikuun aikana 11 asiantuntija-haastattelua, joihin osallistui yhteensä 18 henkilöä Helsingin kaupungin eri toimialoilta, Helsingin Energiasta, Helsingin kaupungin museosta, Museovirastosta, Uudenmaan ELY-keskuksesta, Luonnonvarakeskuksesta, Tekniikan museosta ja Arabianranta-Toukola-Vanhakaupunki kulttuuri- ja kaupunginosayhdistyksestä.

Olemassa olevan aineiston ja selvityksessä tehtyjen haastattelujen perusteella selvityksessä päädyttiin pitämään selvänä, että padon purkaminen jakaa eri sidosryhmien näkemykset kahtia eikä täydellisen konsensuksen löytyminen ole todennäköistä. Vaikka usean vuoden aikana on toteutettu monia tutkimuksia, ei olemassa olevan tiedon pohjalta pystytä luotettavasti arvioimaan padon purkamisen todellisia vaikutuksia erityisesti luontoon. Tarkemmat suunnitelmat pohjapatorakenteista ja teknisistä ratkaisuista puuttuvat.

Kokonaisvaltaisen taloudellisen, sosiaalisen ja ekologisen kestävyysvarmistaminen on kasvavan Helsingin tärkeimpiä tavoitteita. Vanhakaupunginkosken alue patoineen, kalastus- ja muine virkistysmahdollisuuksineen, teollisuuden ja asutuksen historiasta kertovana mil-

jöönä, tukee nykyisellään jo hyvin tätä tavoitetta. Tehdyn arvion perusteella vaikutti selvältä, että alueen kehittämiseen olisi kuitenkin jatkossa syytä panostaa huomattavasti tähänastista enemmän.

Matkailuun liittyviä kysymyksiä ei pidetty merkittävänä tekijänä padon purkamisesta päätettäessä. Haastatteluissa vahvistui se näkemys, että vastakkaisistakin näkökulmista tarkasteltuna Vanhankaupunginkoski on kiistämättä huippukohde juuri luonnon ja kulttuurihistorian kohtaamispaikkana. Siellä olisi mahdollista yhdistää sekä historiallisen ympäristön vaaliminen, että luonnon ja kalojen hyvinvoinnin näkökohdat huomioon ottava vaihtoehto. Arvion johtopäätöksissä pidettiin padon purkamiseen ja kosken ennallistamiseen liittyvien arviointien ja suunnitelmien teettämiskustannuksia suurina. Sen sijaan pienemmillä kustannuksilla pystyttäisiin toteuttamaan kohtuullisen hyvä kompromissiratkaisu eli kosken itähaaran kunnostaminen vuonna 2018 valmistuneen suunnitelman mukaisesti.

Selvityksestä käy ilmi, että purkamisen myönteiset yhteiskunnalliset vaikutukset ovat pienemmät kuin sen säilyttämisen. Näin ollen voidaan todeta, että padon purkaminen ei olisi yhteiskunnallisesti kannattavaa. Purkamisen edistäminen edellyttäisi myös laajaa jatkosuunnittelua. Selvityksen aikana tunnistettiin lisäksi uusia selvitystarpeita. Mahdollisiin suunnitelmiin ja selvityksiin käytettävä aika vaikuttaa prosessin pituuteen ja vaikuttaisi suoraan myös hankkeen kokonaiskustannuksiin.

Selvityksen lopputulemana suositellaan, että padon purkamiseen ei ryhdytä, vaan että Vanhankaupunginkosken alueen kehittämisessä edetään vuonna 2018 valmistuneen Vanhankaupunginkosken itähaaran kunnostamisen hankesuunnitelman mukaan kohti toteutussuunnittelua ottaen huomioon jatkosuunnitteluvaiheeseen kuuluvat selvitystarpeet ja vaikutusten arvioinnit. Itähaaran padon purkamisen edellyttämien kaavaprosessien, lupaprosessien, selvitysten ja suunnittelun käynnistäminen ei ole hankkeesta aikaisemmin saatujen lausuntojen, aiemmin tehtyjen selvitysten ja nyt täydentyneen arvioinnin sekä kaupunginhallituksen päätösten valossa perusteltua.

Lautakunta katsoo, että on edelleen tarpeen tehdä jatkoselvityksiä sen suhteen mitä myönteisiä ja kielteisiä luontovaikutuksia padon osittaisesta avaamisesta voisi kokonaisuuden kannalta seurata. Lisäksi on päivitettävä padon vesilupaan ja muihin juridisiin ennakkoehtoihin liittyvät tekijät. Näiden lisäselvitysten tekemisellä ei silti ole vaikutusta jo tehtyihin päätöksiin kalojen muiden kulkureittien kunnostamisesta.

Lisäksi lautakunta katsoo, että jo tehtyjen kunnostussuunnitelmien toteuttamisen rinnalla tulee tutkia voiko voimalan käyttöaikojen sääntelyl-

22.05.2019

Ärende/20

lä vaikuttaa luontaisten kalakantojen selviytymiseen myönteisellä tavalla.

Käsittely

12.03.2019 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Vastaehdotus:

Tuomas Rantanen: "Lautakunta katsoo, että jo tehtyjen kunnostussuunnitelmien toteuttamisen rinnalla tulee tutkia voiko voimalan käyttöaikojen sääntelyllä vaikuttaa luontaisten kalakantojen selviytymiseen myönteisellä tavalla."

Kannattaja: Silvia Modig

Kaupunkiympäristölautakunta päätti yksimielisesti hyväksyä Tuomas Rantasen vastaehdotuksen.

Vastaehdotus:

Tuomas Rantanen: "Lautakunta katsoo, että on edelleen tarpeen tehdä jatkoselvityksiä sen suhteen mitä myönteisiä ja kielteisiä luontovaikutuksia padon osittaisesta avaamisesta voisi kokonaisuuden kannalta seurata. Lisäksi on päivitettävä padon vesilupaun ja muihin juridisiin ennakkoehtoihin liittyvät tekijät. Näiden lisäselvitysten tekemisellä ei silti ole vaikutusta jo tehtyihin päätöksiin kalojen muiden kulkureittien kunnostamisesta."

Kannattaja: Silvia Modig

1 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: "Lautakunta katsoo, että on edelleen tarpeen tehdä jatkoselvityksiä sen suhteen mitä myönteisiä ja kielteisiä luontovaikutuksia padon osittaisesta avaamisesta voisi kokonaisuuden kannalta seurata. Lisäksi on päivitettävä padon vesilupaun ja muihin juridisiin ennakkoehtoihin liittyvät tekijät. Näiden lisäselvitysten tekemisellä ei silti ole vaikutusta jo tehtyihin päätöksiin kalojen muiden kulkureittien kunnostamisesta."

Jaa-äännet: 5

Sirpa Asko-Seljavaara, Antti Koskela, Jape Lovén, Laura Rissanen, Maarit Vierunen

Ei-äännet: 8

Nuutti Hyttinen, Atte Kaleva, Silvia Modig, Amanda Pasanen, Tuomas

22.05.2019

Ärende/20

Rantanen, Ada Rosa Johanna Saarinen, Osmo Soininvaara, Mika Väli-
pirtti

Kaupunkiympäristölautakunta hyväksyi Tuomas Rantasen vastaehdo-
tuksen äänin 8-5.

05.03.2019 Pöydälle

26.02.2019 Pöydälle

05.02.2019 Pöydälle

Esittelijä

kaupunkiympäristön vs. toimialajohtaja
Silja Hyvärinen

Lisätiedot

Heikki Takainen, insinööri, puhelin: 310 38448

heikki.takainen(a)hel.fi

Jouni Heinänen, tiimipäällikkö, puhelin: 310 37257

jouni.heinanan(a)hel.fi

Jouni Kilpinen, diplomi-insinööri, puhelin: 310 37251

jouni.kilpinen(a)hel.fi